

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

§. 1. Quid sit probatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

instr. Præsentem verò adversario licet extra judicium facta, modo duobus testibus probari possit, verius videtur, plenam probationem facere, arg. l. in exorcandis 15. Cod. De fide instrument. & argumento confessionis in scriptis ritè emissæ, quæ tam plenam & efficacem probationem facit, ut non nisi evidentissimis probationibus, habitis similiter in scriptis, reprobari possit, d. l. Cum de indebito in fine.

8. Dixi, confessioni esse locum, quando ea in judicio sit contra ipsum consistentem, quia si quis de alio confiteatur, alii non præjudicat, c. 1. b. 1. Et ideo si quis confiteatur in judicio, se crimen aliquod perpetrasse cum aliis sociis, quos fortè nominat, ex ejus confessione socii non possunt condemnari, d. c. 1. Imò verat lex, ne Judex de proprio crimine consistentem interroget super aliqua conscientia, l. ult. in fine Cod. De accusat. cas. Nemini xv. q. 3. ita scilicet, ut ex alterius confessione alteri pœnam infligat: nam ex socii confessione suspicio quædam oritur adversus socium, c. cap. 1. in fine.

9. Dixi etiam, modò sciens quid agat; nam si ignorans aliquid confiteatur, si quidem in facto erret, illud usque ad sententiam revocare potest, & de contrario docere, c. ult. h. tit. quia qui errat, non furatur: nisi jus ignoret, l. 2. D. eod. Cum enim omnes scire debeant leges, l. Laquei sacras: ff. de LL. qui errat in jure communi est in lata culpa, si ve error juris latam culpam continet, quæ excusationem non meretur, sed pœnam.

Ut autem confessio in judicio facta consistenti præjudicet, plura alia requiruntur, de quibus & coram explicatione videatur Glossa in d. cap. ult. h. t.

10. Potro licet ex eo, quod confessus in judicio habeatur pro judicato, l. unica Cod. eod. in eumque tamquam propria sententia damnatum, nullæ videantur amplius esse partes Judicis in cognoscendo vel judicando, l. Postrem. 56. D. De rejudicata, sed dumtaxat in exequendo seu præcipiendo, ut quod in judicio confessus est, tunc legitima tempora sibi præscripta, præstet; l. Si debitori 21. D. De judiciis (quod communitè admittitur, quando Judex de plano & sine forma iudicii cognoscit, non etiam quando ordine iudiciario proceditur, & potissimum in criminalibus, in quibus quia ordo

iudiciarius exactè servandus est, ob rei magnitudinem & vitæ hominis periculum, opus est sententia, l. Si confessus 5. D. De custodia reorum;) nihilominus hodie receptius est, ut talis confessio vim probationis potius habeat quam sententiæ; ac proinde semper sententia opus sit, Weseub. D. ad hoc tit. num. 8.

Denique statuit Paulus IV. & Pius V. ut carcerati, crimen confessi, non relaxentur, nisi parito judicato, nec sufficiat cautio, etiam si pecuniaria tantum pœna damnentur, possitque Judex exequi pœnam, non obstante appellatione aut inhibitione, prout refert Zyp. De jure Pontif. novo lib. 2. hoc tit.

TITULUS XIX.

De Probationibus.

§. I.

Quid sit Probatio.

1. Probare & Probatio quid.
2. Qua juria sunt, probari non debent.
3. Notoria non indigent quoque probatione.

Non semper reus admittit positiones actoris tamquam veras, sed ad quasdam responderet negativè & per verbum Non credo, ideoque has actorem probare oportet, l. Actor Cod. h. t. alias enim, actore non probante, reus absolvitur, d. l. Actor l. qui accusare Cod. De edendo, & ibi DD. præsertim, Alciat. ac proinde post Tit. De confessis rectè subiicitur hic Tit. in quo agitur de probationibus in genere, priusquam de singulis probationum modis, qui varii sunt, agatur.

1. Omnis autem variis acceptionibus verbi Probate, hic idem significat, quod Judici fidem facere de facto aliquo dubio, de quo in judicio est disceptatio, quæ finis est probationis, l. Quingenta 12. in fine D. hoc tit. Et Probatio non est aliud, quam Judici rei dubiæ, apud eum controversiæ, per legitimos modos facta ostensio. Dico, Judici; quia probatio fit non ad instruendum adversarium, sed ipsum Judicem, c. Ex literis in verbis, ad cognitionem iudicis instruendam h. t.

2. Dixi, de facto aliquo: quia ea, quæ sunt juris non sunt iudici probanda, quandoquidem ea iudici nota sint vel esse debeant, & secundum leges, ex quibus causæ decisio pendet, iudicate eum oporteat, licet eæ à litigatoribus non fuerint allegatæ *l. unica C. Vi qua defunt, advocatis partium iudex suppleat: nisi jus ipsum negetur, l. 5. D. h. t.* At verd ea, quæ sunt facti, iudici sunt incognita, nisi probentur *arg. cap. 1. De constitut. in 6.*

3. Sed & factum oportet esse dubium; quia notoria non indigent probatione *cap. Evidentia inf. De accusationib. can. De manifesta 2. quæst. 1. ubi videatur quædam distinctio*, & notorium non probari sed potius allegari debet, *secundum DD. in rubr. hoc tit.* Item allegatio notorii probatio probata dici solet: illudque attendere potest iudex, etiam si non allegetur à parte; nec illud inficit partis negatio, nec etiam reddit dubium, *6. Super eo inf. De testib. cogendis.*

§. II.

De divisione probationis.

1. Probatio alia est Artificialis, alia Inartificialis.
2. Item alia Plena, alia Semiplena.
3. 4. Exempla utriusque.
5. Item alia Iudicialis, alia Extrajudicialis.

1. Probatio autem, secundum Aristotelem & Ciceronem, dividitur in Artificialem & Inartificialem, Artificialis est, quæ ex ipsa causâ argumentis & iudiciis trahitur. Inartificialis est, quæ extra causam accipitur, vel à legibus, vel à testibus, vel à tabulis, vel confessione, vel juramento, vel aliis similibus, *DD. in l. Admonendi D. De iurejurando.*

2. Secundum Jurisconsultos vero, spectantes in primis effectum & vim, quam probatio habet in iudiciis, dividitur in Plenam & Semiplenam. Plena dicitur, quæ plenam fidem facit iudici de re, de qua agitur: ita ut secundum eam iudex sententiam ferre & controversiam definire possit, nullo alio ulterius requisito, *e. 2. h. t.* Et pro hac specie plerumque in iure nostro sumitur nomen Probationis, Glossa in *Clement. Constitutionem De elec.* Alioquin sua generali significatione præsumptionem denotat.

3. Huiusmodi est probatio, quæ fit per duos vel plures testes, omni exceptione majores, id est quorum fides nulla ex legitima causâ elevari & labefactari possit, quique communi hominum opinione reputentur boni viri, *e. 2. §. 3. hoc tit.* Et regulariter ad plenam fidem faciendam in qualibet causâ duo tales sufficiunt, *l. Ni numerus 12. D. De testibus, e. In omni 4. cap. Licet 23. inf. De testibus.* Dico regulariter; non pluribus in casibus requiritur maior numerus testium: ut de iure civili ad testamentum septem ad codicillos & donationem causâ mortis, & quamlibet ultimam voluntatem, à testamento distinctam, quinque, & sic de similibus. Sic de iure Canonico testes contra Episcopum requiruntur septuaginta duo, contra Presbyterum XLIV. contra Diaconum XXVII. contra Subdiaconum, & Acolytum, Exorcistam, Lectorem, Ostiarium septem, contra Clericum tres, non notati aliqua infamia, *cap. Praesul. Exen. Placuit. 2. §. 4.*

Similiter plena probatio est, quæ fit per instrumenta publica. Nam & instrumenta incorruptæ fidei probationes appellantur, *l. Emancip. test. ratione 11. Cod. De fide instrument. §. DD. in l. fin. C. de probationibus.* Interdum etiam, quæ fit per privata: nam privata scriptura, signa, & sigilla ad versus eum, qui scripsit, signavit, vel sigillavit, plenam fidem faciunt, *l. Publica 26. §. ult. D. Depositi: licet pro eo nullam fidem habeant, l. Exemplo, l. Non epistolis. Cod. hoc tit.* Insuper illa quæ fit per confessionem partis in iure, id est in loco iudicii seu ubi jus dicitur, *l. D. confessis* (quamquam confessio non tam fit probatio, quam relevamen ab onere probandi, *DD. in c. 1. sup. eod.*) vel per juramentum, quod ab altero litigatorum alteri defertur, *l. 1. §. 2. D. De iurejurando: quamquam juramentum quoque potius releveret ab onere probandi, quam probet, & sic de similibus.*

4. Semiplena probatio, quæ etiam imperfecta dici potest, est, quæ iudici facit quidem fidem aliquam, non tamen plenam, id est non tantam ut ex ea iure moveri possit ad ferendam pro hac vel illa parte sententiam, sed opinionem tantum ingerit. Talis est probatio, quæ fit per unicum testem, omni exceptione majorem, *l. iurejurandi 9. Cod. De testibus.* Item talis est in causis civilibus, quæ ex fama constanti probatur